
4

СУДОВА ІНЖЕНЕРНО- ТЕХНІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2019.64.50>
УДК 343.98

О. Б. Шмерего
завідувач відділу

В. В. Кучинський
старший судовий експерт

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ З ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НЕВИРОБНИЧОГО ХАРАКТЕРУ

У статті висвітлені проблеми проведення експертних досліджень щодо подій нещасних випадків невинного характеру.

Ключові слова: судові експертизи, безпека життєдіяльності, нещасні випадки невинного характеру.

Безпека життєдіяльності – це наука, що вивчає теоретичні основи забезпечення збереження життя і здоров'я людини при його взаємодії з навколишнім середовищем. При цьому, під навколишнім середовищем вважається весь комплекс процесів і явищ, що відбуваються в побутовій, виробничій та інших сферах діяльності людини або умовах її існування.

Об'єктами вивчення безпеки життєдіяльності є людина і фактори навколишнього середовища, що впливають на неї.

Предметом вивчення безпеки життєдіяльності є фізичні, хімічні і психологічні впливи на людину, зокрема, шкідливих і небезпечних факторів, а також способи і методи захисту від їх небезпечних чинників.

Метою реалізації безпеки життєдіяльності є виявлення системи основних закономірностей і принципів безпечної взаємодії людини з навколишнім середовищем та вжиття відповідних заходів щодо унеможливлення дії небезпечних чинників, які можуть створювати загрозу життю та здоров'ю людей.

Безпека життєдіяльності – основні правила і норми поведінки людини в виробничій (промисловість, сільське господарство, енергетика, будівництво, транспорт, комунікаційні системи тощо) та побутовій (житлово-комунальний і соціально-культурний комплекси, домашнє господарство і т. ін.) сферах буття задля збереження її здоров'я і унеможливлення загибелі.

Травматизм поділяють на виробничий та невиробничий. На частку першого припадає близько 20 %, тобто кількісно значно переважає невиробничий травматизм.

Невиробничий травматизм включає такі види: транспортний (залізничний, автодорожний, авіаційний), вуличний, побутовий, спортивний та дитячий.

Останній вид травматизму виділений в окрему групу не лише з біологічних міркувань, а саме внаслідок неадекватного сприйняття дітьми загрозливих чинників навколишнього середовища через незрілість їх центральної нервової системи, а також відсутність життєвого досвіду та підвищену допитливість і рухливість. Причини невиробничого травматизму у дітей і дорослих практично подібні.

Крім зазначених видів травматизму, розрізняють ще й навмисні, що наносяться окремими людьми з метою самогубства (суїцидальні) чи каліцтва. До навмисних належать також воєнні травми, тобто травми, одержані на війні та під час бойових дій.

Травма – одна з найпоширеніших причин смерті. Вона посідає третє місце у загальному переліку причин смертності. Найбільшу питому вагу в травматизмі має механічна травма, вона складає основу травматизму. В усьому світі її показники зростають.

Це пов'язане з механізацією на виробництві та в побуті, електрифікацією та газифікацією, значним розвитком автотранспорту, авіації, інтенсивним висотним будівництвом, спорудженням великих технічних комплексів (підземних магістралей, комунікаційних каналів, телевізійних веж, високовольтних електроліній тощо), масовими заняттями спортом, збільшенням споживання населенням алкоголю, ліків, наркотичних та токсичних речовин тощо. Особливістю механічних травм є їх множинний характер, такі травми називають політравмами.

За статистичними даними ВООЗ, лише внаслідок автомобільно-дорожніх пригод щорічно в світі гинуть понад 250 тис. людей, а кількість травмованих перевищує 2 млн (за іншими повідомленнями – 8 млн). Ці цифри далекі від справжніх показників (переважно вони занижені), оскільки на сьогодні навіть не вироблене єдине поняття смертності від травми. Якщо в Бельгії смертністю від травми вважають смерть на місці травми, то в США до неї зараховують і смерть протягом року після травми. Внаслідок автомобільно-дорожніх травм в Англії щорічно гине людей більше, ніж від усіх інших травм, разом узятих. Особливо згубними

наслідками для існування цивілізації є те що ці та інші травми пов'язані із смертельними випадками людей молодого віку (20–40 років).

Характер травми залежить від умов, в яких людину було травмовано, причини її настання, особливостей ушкодженої тканини та організму людини.

Головними причинами надзвичайних ситуацій (техногенних аварій, нещасних випадків) та недотримань технологічної дисципліни є халатність робочих, інженерно-технічних робітників (ІТР) та керівників підприємств, низька кваліфікація і некомпетентність персоналу, нездійснення належного контролю за його роботою, послаблення вимогливості до виконання правил та норм щодо дотримання безпеки. Усе це веде до зростання кількості кримінальних проваджень, цивільних, господарських чи адміністративних справ, пов'язаних з невиконанням вимог нормативно-правових актів з охорони праці в промисловості, сільському господарстві та в інших сферах життєдіяльності людей, особливо в процесі виконання робіт з підвищеною небезпекою.

При встановленні фактів порушення правил безпеки під час проведення робіт найчастіше настає відповідальність за статтями 272 – 274 Кримінального кодексу (КК) України.

Що стосується досліджування цих явищ і процесів, то проведення судових експертиз з питань, пов'язаних із настанням нещасних випадків не виробничого характеру потребує комплексної оцінки наявних вихідних даних, якими є фото та відеоматеріали, пояснення очевидців, а також службова документація, в якій фіксуються обставини, що передували настанню нещасних випадків, а також має бути проведене дослідження відповідності дій посадових осіб нормативним вимогам з безпеки життєдіяльності до настання нещасного випадку.

Також, слід зазначити, що ускладнення технологічних процесів виробництва, збільшення площ забудови об'єктів народного господарства підвищує їх техногенну небезпеку, що власне створює загрозу настання нещасних випадків у тому числі й не виробничого характеру.

У разі виникнення надзвичайних ситуацій у виробничому середовищі ведеться їх розслідування правоохоронними органами та судами згідно з чинним законодавством України, а також спеціальними комісіями.

У Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, що затверджений постановою КМУ від 30.11.2011 № 1232, [1] передбачено органи, до яких протягом встановленого часу роботодавець (а у разі нещасного випадку під час виконання трудових обов'язків фізичної особи – підприємця чи особи, що забезпечує себе роботою самостійно, – Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань; далі – Фонд) має передати повідомлення про нещасний випадок [2].

Технічний прогрес постійно супроводжують техногенні аварії та нещасні випадки. За статистичними даними Міжнародної організації праці, кількість нещасних випадків на виробництві у світі неухильно зростає і становить на теперішній час приблизно 250 млн. щорічно (685 тис. виробничих травм на день). Рівень травматизму і

профзахворюваності значно вищий у країнах, що розвиваються, ніж у промислово розвинутих державах. Так, у країнах Європейського Союзу щорічно жертвами нещасних випадків і профзахворювань стають близько 10 млн. осіб; з них майже 8 тис. гинуть. В Україні щоденно на виробництві травмуються в середньому 140-180 осіб, з них 20 стають інвалідами, а 3-4 гинуть.

Статистичні дані свідчать, що:

- кожних три хвилини внаслідок виробничої травми чи професійного захворювання у світі помирає одна людина;
- в Україні внаслідок травм кожних шість годин гине одна людина;
- кожної секунди у світі на виробництві травмується чотири людини;
- в Україні кожних вісім хвилин травмується одна людина;
- кожного місяця у світі на виробництві травмується така кількість людей, яка дорівнює населенню Парижа.

Міжнародне бюро праці з'ясувало, що в середньому в світі на 100 тис. працюючих щорічно припадає приблизно шість нещасних випадків зі смертельними наслідками. В Україні цей показник майже вдвічі вищий [3].

Згідно з даними місцевих органів виконавчої влади за 12 місяців 2017 року в Україні зареєстровано 1 млн. 670 тис. 35 нещасних випадків невинного характеру, внаслідок яких потерпіло 1 млн. 673 тис. 567 осіб.

Найпоширеним травматизмом невинного характеру є Дорожньо-транспортний травматизм, який об'єднує всі травми, що завдаються транспортними засобами (якщо потерпілі не пов'язані з виробничою діяльністю), незалежно від того, був потерпілий у машині (водій, пасажир) чи ні (пішохід, велосипедист). Переважна кількість таких травм виникає з вини пішоходів. Багато дорожньо-транспортних пригод стається через керування машиною в стані сп'яніння.

Вулична травма – це травма, що сталася на вулиці, у дворі, в лісі, полі тощо, незалежно від її причини (у тому числі й зумовлена транспортними засобами). Більшість вуличних травм зумовлюється падінням потерпілого. Особливо часто це буває в осінньо-зимовий період та у вечірні години.

Серед цих травм переважають переломи верхніх та нижніх кінцівок, рідше бувають забиття, розтягнення та поранення. Вуличний травматизм спричиняється поганою організацією вуличного руху, неякісним покриттям та освітленням вулиць, незадовільним їх станом, зокрема в період ожеледиці тощо.

Побутовий травматизм об'єднує травми, що виникають у домашніх умовах (у квартирі, на подвір'ї, в гаражі). Велика кількість їх пов'язана з прибиранням квартири та приготуванням їжі. Переважають забиття, рани, опіки. Уражується переважно кисть. Багато травм виникає під час сварок та бійок, чому сприяє вживання алкоголю. Частіше побутові травми виникають у чоловіків, зокрема молодих.

Спортивний травматизм – травми, які одержують люди під час заняття спортом на майданчиках та в залах. Цей вид травм складає близько 2–3 % від усіх пошкоджень травматичного походження.

Характерний для футболістів, боксерів, гімнастів, хокеїстів та мотогогонщиків. Переважають травми опорно-рухового апарату (забиття, переломи, розтягнення, вивихи), а також голови та тулуба.

До дитячого травматизму належать усі види невинного травматизму (дорожньо-транспортний, побутовий, шкільний, вуличний, спортивний та ін.) у дітей. Нещасні випадки з дітьми в побутових умовах трапляються частіше у віці до 3 років. Переважна кількість травм у дітей віком до 13 років спостерігається в шкільному віці під час ігор та занять спортом (50 %); 30 % вдома і 20 % – в дорожньо-транспортних пригодах (смертність сягає 80 %).

Загальна смертність дітей від нещасних випадків складає, за даними ВООЗ, 37,2 на 100 тис. хлопчиків і 22,8 на 100 тис. дівчаток.

Саме наведені вище дані вказують на край небезпечні тенденції щодо настання нещасних випадків невинного характеру.

Тому, з метою запобігання цим негативним явищам необхідно проводити кваліфіковані дослідження причин та обставин, які пов'язані з настанням нещасних випадків невинного характеру, за для чого, власне Київським НДІ судових експертиз розроблені методичні рекомендації.

Об'єкти дослідження – методики щодо проведення експертних досліджень за фактами настання нещасних випадків, методи, що застосовуються під час проведення огляду місць, де сталися нещасні випадки невинного характеру, у тому числі й у випадках, пов'язаних із явищами та процесами, що створюють загрозу настання нещасних випадків невинного характеру.

Мета даної роботи – проведення судових експертиз з питань, пов'язаних із дослідженням обставин настання нещасних випадків невинного характеру є доволі складним напрямком проведення експертних досліджень, оскільки задля цього не існує як експертної методики, так і самі явища такого процесу на сьогодні повністю не вивчені. Проведення таких досліджень ґрунтуються на використанні спеціальних знань експертів, які проводять судові інженерно-технічні експертизи безпеки життєдіяльності та у сучасних умовах ці дослідження здійснюється в експертних установах висококваліфікованими фахівцями, але для таких досліджень має бути напрацьована відповідна науково-методична база.

Судові експертизи з безпеки життєдіяльності при дослідженні нещасних випадків невинного характеру мають свої особливості, які ускладнюють їх проведення, зокрема на сьогодні відсутні нормативно-правові акти з безпеки життєдіяльності щодо таких подій, які містять вичерпну інформацію, необхідну для проведення експертних досліджень.

Такі події не розслідуються фахівцями Управління Держпраці, які є спеціалістами у цій галузі, та вони не залучаються до складу комісій з розслідування більшості подібних нещасних випадків. Водночас особи, які входять до складу оперативно-слідчих груп, що працюють на місцях таких подій, не можуть в міру своєї некомпетентності належним чином складати протоколи огляду місця події. Тому, враховуючи наведене, виникає потреба у створенні алгоритму дій судового експерта при

опрацюванні отриманого матеріалу під час проведення цих експертиз, а також напрацюванні необхідних рекомендацій для осіб, що очолюють оперативно-слідчі групи щодо проведення невідкладних слідчих дій під час розслідування нещасних випадків невиробничого характеру.

Необхідність проведення наукових досліджень за вказаною темою полягла у тому, що до теперішнього часу для проведення експертних досліджень за фактами настання нещасних випадків невиробничого характеру в якості вихідних даних замовниками проведення цих досліджень подається поверхнева та суперечлива інформація, за наявності якої взагалі неможливо провести будь які дослідження. Практично, у наданих матеріалах не оцінюється слідова інформація, яка є наявною на місці події і в багатьох випадках вчинені умисні злочини помилково кваліфікують як нещасні випадки невиробничого характеру, натомість умисні злочини є найбільш небезпечними, яким приділяється найбільша увага у ході правозастосування.

Разом з тим, необхідність у проведенні експертиз у кримінальних провадженнях, за якими проводяться розслідування вчинених злочинів, пов'язаних із настанням нещасних випадків невиробничого характеру, є нагальним завданням і потребує створення методики їх проведення і визначення (розмежування) сфери компетенції спеціалістів та експертів у вирішенні поставлених перед ними питань.

Тому, у таких випадках, під час дослідження місцевості, будівлі, транспортного засобу тощо можна й не виявити ту обставину, що власне й спричинила настання нещасного випадку невиробничого характеру, а це, у свою чергу суттєво ускладнить або унеможливить проведення розслідування зазначеного факту.

Ці експертизи мають свої особливості, що стосуються пізнавальних, організаційних, процесуальних та інших галузей професійної експертної діяльності.

Судова експертиза з питань, пов'язаних із дослідженням обставин настання нещасних випадків невиробничого характеру виходячи з вищезазначеного є певною мірою більш складною у порівнянні з іншими видами експертних досліджень, які пов'язані з поглибленим аналізом інформації, отриманої під час проведення огляду місця події, систематизацією показань її очевидців, а також з вивченням явищ та процесів, внаслідок яких відбувався процес та механізм настання нещасного випадку невиробничого характеру.

Проведення таких експертиз ґрунтуються на використанні спеціальних знань експертів і у сучасних умовах здійснюється в експертних установах висококваліфікованими фахівцями.

На теперішній час методики дослідження таких явищ не існує. Проведення наукових досліджень за вказаною темою полягало у тому, що до теперішнього часу для проведення експертних досліджень за фактами, вчинених злочинів, пов'язаних із настанням нещасних випадків невиробничого характеру здійснюються експертами що, мають відповідні кваліфікації, але як правило такі події досліджуються за схемами, напрацьованими та притаманними методам дослідження нещасних випадків на виробництві, власне розглядається складова роботодавця – виконавець робіт.

Саме через це, факт явища, процесу, механізму настання нещасного випадку невиробничого характеру не фіксується і не встановлюється.

Разом з тим, необхідність у проведенні експертних досліджень за фактами настання нещасних випадків невиробничого характеру, є нагальним завданням і потребує як напрацювання методики їх проведення, так і визначення (розмежування) сфери компетенції експертів та спеціалістів, що залучаються для проведення досліджень таких подій з метою правильного розв'язання поставлених перед ними питань.

Предметом дослідження за цими методичними рекомендаціями є фактичні дані про нещасний випадок, про стан умов будь якої діяльності, про обставини виникнення небезпечного фактору, який створює загрозу або спричинив настання нещасного випадку, про умови, що призвели до настання нещасного випадку та інші дані, які мають значення для вирішення питань, які досліджуються і встановлюються на основі спеціальних експертних знань в галузі безпеки життєдіяльності, зокрема такі дослідження проводяться стосовно подій:

- коли досліджуваний нещасний випадок пов'язаний з виконанням потерпілою особою трудових обов'язків;
- коли досліджуваний нещасний випадок не пов'язаний з виконанням потерпілою особою трудових обов'язків.

Об'єктами досліджень є матеріальні і матеріалізовані об'єкти, що містять інформацію про досліджувану подію, а саме: механізми, обладнання, джерела інформації, які зібрані в установленому процесуальному порядку та містяться в матеріалах наданих для проведення експертизи (експертного дослідження).

Для вирішення завдань експертизи можуть підлягати дослідженню фактичні дані про обставини інших подій, пов'язаних з нещасним випадком, або які мають певне відношення до поставлених на вирішення питань.

Вихідними даними для проведення експертиз та експертних досліджень за фактами настання нещасних випадків невиробничого характеру, а також обставин, що створюють загрозу настання нещасних випадків в умовах не пов'язаних з виробництвом є:

- фактичні обставини про настання події – нещасного випадку, що містяться на матеріальних та електронних носіях інформації;
- сліди на місці настання нещасного випадку;
- технічна документація на машини, механізми, їх складові тощо, які мають стосунок до настання нещасного випадку або складають умови, які створюють загрозу його настання;
- дані що містяться в архіві погоди (електронний архів) на момент настання досліджуваного нещасного випадку.

Методи дослідження: – загальнонаукові (загальні) та спеціальні методи судової експертизи на основі аналізу статистичних даних, узагальнення експертної практики та інформаційного моделювання обставин та умов настання нещасних випадків невиробничого характеру.

За результатами роботи розроблені певні напрацювання щодо методичних рекомендацій з дослідження обставин та умов настання нещасних випадків невиробничого характеру.

Запропоновані шляхи вирішення проблем теоретичного, процесуального та методичного плану відповідного виду експертиз у ракурсі розширення можливості отримання інформації про обставини, які передували настанню нещасного випадку невинробничого характеру та перебігу подій під час його настання, а також методи дослідження причинності та причинних зв'язків, пов'язаних з настанням цих випадків.

Галузь застосування. Зазначені вище методичні рекомендації розроблені з метою забезпечення науково-обґрунтованою методичною базою судових експертів для вирішення питань, що стосуються проведення експертних досліджень в галузі безпеки життєдіяльності, зокрема стосовно подій настання нещасних випадків невинробничого характеру та умов, що створюють загрозу їх настання, поліпшення якості, забезпечення повноти проведення експертних досліджень, мають використовуватись при проведенні таких досліджень з безпеки життєдіяльності при настанні нещасних випадків невинробничого характеру, а також при дослідженні умов, за наявності яких можуть відбуватись такі нещасні випадки.

Перелік посилань

1. *Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві:* затв. постановою Кабміну України від 30.11.2011 № 1232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1232-2011-%D0%BF>

2. *Спеціальне розслідування нещасних випадків.* URL: <https://www.sop.com.ua/article/126-qqq-16-m11-01-11-2016-qpetsalne-rozsliduvannya-neshchasnih-vipadkv-na-virobnitstv>.

3. *Підручники України.* URL: https://pidruchniki.com/1826061738242/bzh/d/stan/horoni_pratsi_ukrayini_inshih_krayinah.

4. URL: <http://www.dsns.gov.ua/files/2018/4/2/0000/%D0>.

5. *Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час*

References

1. *Poriadok provedennia rozsliduvannia ta vedennia obliku neshchasnykh vyypadkiv, profesiiynykh zahvoriuvan i avarii na vyrobnytstvi* (2011): zatv. postanovoiu Kabminu Ukrainy vid 30.11.2011 No 1232 [The procedure for investigation and record of accidents, occupational diseases and accidents at work: approved by the decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 30, 2011. No 1232]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1232-2011-%D0%BF> [in Ukrainian]

2. *Spetsialne rozsliduvannia neshchasnykh vyypadkiv* (2016). [Special Investigation of Accidents]. URL: <https://www.sop.com.ua/article/126-qqq-16-m11-01-11-2016-qpetsalne-rozsliduvannya-neshchasnih-vipadkv-na-virobnitstv>. [in Ukrainian]

3. *Pidruchnyky Ukrainy* [Textbooks of Ukraine]. URL: https://pidruchniki.com/1826061738242/bzh/d/stan/horoni_pratsi_ukrayini_inshih_krayinah. [in Ukrainian]

4. URL: <http://www.dsns.gov.ua/files/2018/4/2/0000/%D0>.

5. *Polozhennia pro poriadok rozsliduvannia neshchasnykh vyypadkiv, shcho stalysia pid*

навчально-виховного процесу в навчальних закладах: затв. наказом Міністра освіти і науки України 31.08.2001 № 616 (у ред. наказу Міністра освіти і науки України від 07 жовтня 2013 року № 1365). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1093-01>

chas navchalno-vyhovnoho protsesu v navchalnykh zakladakh (2001): zatv. nakazom Min-va osvity i nauky Ukrainy 31.08.2001 № 616 (u red. nakazu Min-va osvity i nauky Ukrainy vid 07 zhovtnia 2013 roku № 1365) [Regulations on the procedure for investigation of accidents that occurred during the educational process in educational institutions: approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of August 31, 2001 No. 616 (edited by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated October 7, 2013, No. 1365)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1093-01> [in Ukrainian]

6. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру. Затв. Постановою Кабміну України 19.08.2009 № 885. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/270-2001-%D0%BF>

6. *Poriadok rozsliduvannia ta obliku neshchasnykh vypadkiv nevyrobnychoho kharakteru* (2009). Zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy 19.08.2009 № 885 [The procedure for investigating and recording non-productive accidents. Approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 19, 2009, No 885.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/270-2001-%D0%BF> [in Ukrainian]

7. Горбенко В. О. Експертиза в галузі безпеки життєдіяльності і охорони праці. Структурно-функціональне інформаційне моделювання при дослідженні причинних зв'язків НДЕКЦ при ГУ МВС України в Харківській області. URL: <http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/s/education-materials/ekspertiza-v-galuz%D1%96-bezpeki-zhitted%D1%96jalnost%D1%96-%D1%96-ohoroni-prac%D1%96.pdf>

7. *Horbenko, V. O. Ekspertyza v haluzi bezpeky zhyttiediialnosti i okhorony pratsi. Strukturno-funktsionalne informatsiine modeliuвання pry doslidzhenni prychnnykh zviatzkiv NDEKTS pri HU MVS Ukrainy v Kharkivskii oblasti* [Expertise in the field of life safety and occupational safety. Structural and functional informational modeling in the study of causal links of Experts Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the Kharkiv oblast]. URL: <http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/s/education-materials/ekspertiza-v-galuz%D1%96-bezpeki-zhitted%D1%96jalnost%D1%96-%D1%96-ohoroni-prac%D1%96.pdf> [in Ukrainian]

8. *Философский словарь*. 3-е изд. Москва, 1972. 496 с.

8. *Filosofskiy slovar* (1972). [Philosophical dictionary]. 3rd edition. Moscow, 496 p. [in Russian]

9. Музыка А. А., Багиров С. Р. Причинная связь: уголовно-правовой очерк. Хмельницкий, 2009. 112 с.

9. *Muzyka, A. A., Bagirov, S. R.* (2009). *Prichinnaia sviaz: ugovolno-pravovoi ocherk* [Causal relationship: criminal law essay]. Khmel'nitskii, 112 p. [in Russian]

**ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ ИССЛЕДОВАНИЙ ПО ПРОВЕДЕНИЮ
СУДЕБНЫХ ЭКСПЕРТИЗ ПО БЕЗОПАСНОСТИ
ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРИ ИССЛЕДОВАНИИ НЕСЧАСТНЫХ
СЛУЧАЕВ НЕПРОИЗВОДСТВЕННОГО ХАРАКТЕРА**

**О. Б. Шмерего
В. В. Кучинський**

В процессе проведения научно-исследовательской работы, были опробованы определенные методы проведения исследований, обстоятельств наступления несчастных случаев производственного характера, определения соответствия действий ответственных лиц, в компетенцию которых входят вопросы безопасности жизнедеятельности нормативным требованиям, регламентирующим их деятельность.

В данной статье, в целях обеспечения научно-обоснованной методической базой экспертов, при решении подобных вопросов, улучшения качества, обеспечения полноты проведения экспертных исследований, что в свою очередь позволит избежать возможных ошибочных выводов при решении поставленных вопросов заказчиком проведения экспертизы. Предлагается такие исследования проводить только при применении рекомендованного в статье алгоритма проведения таких исследований.

Также, исходя из реализации экспертных наработок при проведении таких экспертиз и экспертных исследований по результатам проведения подобных экспертиз, целесообразно дополнить перечень основных задач, соответственно и расширить ориентировочный перечень решаемых вопросов при проведении таких экспертиз.

Основные задачи таких исследований определены предметом исследования, определяемым этими методическими рекомендациями.

Предметом исследования являются фактические данные:

- о несчастном случае,
- о состоянии условий любой деятельности,
- об обстоятельствах возникновения опасного фактора, который создает угрозу или вызвал наступление несчастного случая,
- об условиях, которые привели к наступлению несчастного случая,
- другие данные, которые имеют значение для решения вопросов, которые исследуются и устанавливаются на основе специальных экспертных знаний в области безопасности жизнедеятельности, в том числе такие исследования проводятся по событиям:

– когда исследуемый несчастный случай связан с выполнением потерпевшим лицом трудовых обязанностей;

– когда исследуемый несчастный случай не связан с выполнением потерпевшим лицом трудовых обязанностей.

Ключевые слова: судебные экспертизы, безопасность жизнедеятельности, несчастные случаи производственного характера.

**PECULIARITIES OF CONDUCTING STUDIES FOR CONDUCTING
JUDICIAL EXAMINATIONS FOR SAFETY OF LIFE IN THE STUDY OF
UNHAPPICAL CASES
ABOUT**

**A. Shmereho
V. Kuchinsky**

In the process of carrying out research work, certain methods were investigated for conducting research into the occurrence of accidents of a non-productive nature, determining the compliance of actions of responsible persons, whose competence includes issues of life safety with regulatory requirements governing their activities.

In this article, in order to provide a scientifically-based methodological base of experts in addressing such issues, improving quality, ensuring the completeness of expert studies, which in turn will avoid possible erroneous conclusions when solving questions raised by the customer to conduct an examination, application of the algorithm of such studies recommended in the article.

Also, based on the implementation of expert developments in conducting such examinations and expert studies on the results of such examinations, it is advisable to supplement the list of main tasks, respectively, and expand the indicative list of issues to be solved during such examinations. The main objectives of such studies are determined by the subject of the study determined by these guidelines.

It is evidence of an accident, the condition of the conditions of any activity, the circumstances of the occurrence of a hazard that threatens or causes an accident, the conditions that led to the occurrence of the accident, and other data that are important for solving problems researched and established on the basis of specific expertise in the field of life safety, including such studies are conducted on the events:

- when the accident under investigation is connected with the performance of the job duties by the injured person;
- when the investigated accident is not related to the performance of work duties by the injured person.

Key words: forensic examinations, life safety, accidents of non-productive character.